

3-56

4070-Р

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ЗЕНЬКОВИЧ Юлія Олександрівна

УДК 378.147:37.0011.3

**ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2015

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Криворізькому педагогічному інституті Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник –

доктор педагогічних наук, професор
КОНДРАШОВА Лідія Валентинівна,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
кафедра педагогіки вищої школи
і освітнього менеджменту.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
РАСТРИГІНА Алла Миколаївна,
Кіровоградський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка,
завідувач кафедри вокально-хорових
дисциплін та методики музичного
виховання;

кандидат педагогічних наук, доцент
КАСЯРУМ Катерина Василівна,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
кафедра педагогіки вищої школи і
освітнього менеджменту.

Захист дисертації відбудеться 14 травня 2015 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 14 квітня 2015 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Формування особистості професіонала-фахівця як вищої цінності суспільства потребує нових підходів до удосконалення навчально-виховного процесу вищої школи, розвитку активності, самостійності, відповідальності студентів. Особливої актуальності нині набувають питання формування культурних, морально-етичних цінностей майбутнього фахівця педагогічної галузі, його ціннісно-сміслового ставлення до професійно-педагогічної діяльності як запоруки успішної професійної самореалізації в освітній сфері, питання вироблення професійно-практичних умінь, набуття необхідних для подальшої фахової діяльності компетенцій.

Аксіологічні засади педагогіки як науки розроблено видатними вченими минулого й сучасності (І. Бех, Б. Бім-Бад, Є. Бондаревська, М. Боришевський, С. Гессен, Й.-Ф. Гербарт, Дж. Дьюї, М. Євтух, А. Здравомислов, І. Зязюн, М. Каган, В. Кремень, Н. Кузьміна, В. Кушнір, І. Ісаєв, В. Краєвський, О. Мороз, В. Рибалка, В. Сластьонін, О. Сухомлинська, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші). Ціннісні аспекти фахової педагогічної підготовки особистості аналізують відомі вітчизняні й зарубіжні науковці: В. Андрущенко, Л. Артемова, А. Вербицький, Б. Вульф, Б. Гершунський, Ф. Гоноболін, О. Дубасенок, Е. Дюркгейм, С. Єлканов, Б. Косова, А. Ліненко, О. Мороз, Р. Насретдинова, Н. Нікітіна, Т. Осипова, В. Радул, Н. Рейнвальд, В. Серіков, Дж. Шульман. Процесуальні та змістові особливості власне професійної та професійно-педагогічної підготовки висвітлено в працях відомих педагогів: О. Абдулліної, А. Алексюка, І. Анненкової, С. Архангельського, А. Бондаря, Н. Бордовської, С. Гончаренка, В. Євдокимова, І. Кобиляцького, Л. Кондрашової, З. Курлянд, А. Кузьмінського, В. Кушнір, В. Лозової, В. Ляудіс, В. Майбороди, А. Маркової, Н. Ничкало, Т. Осипової, В. Приходько, С. Сисоевої, І. Ісаєва, М. Солдатенка, М. Фіцули, О. Цокур, В. Шадрікова. Працями цих учених послуговуються сучасні науковці для розв'язання проблем, пов'язаних з оновленням вищої педагогічної школи на компетентнісних засадах та формуванням професійно-компетентного вчителя. У роботах фундаторів та розробників компетентнісно орієнтованої освіти, – В. Байденка, А. Белкіна, Н. Бібік, О. Бігіч, В. Дьоміна, Е. Зеєра, І. Зимньої, К. Кіна, М. Кларіна, В. Краєвського, М. Лайла, А. Маркової, О. Овчарук, Л. Петровської, О. Пометун, Дж. Равена, О. Савченко, В. Серікова, С. Сисоевої, В. Сластьоніна, А. Субетто, А. Хуторського, В. Шадрікова, І. Якиманської, Н. Яковлевої, – окреслено нові стандарти практико орієнтованого навчання, проаналізовано недоліки «знаннево орієнтованої» освітньої парадигми. Шляхи формування професійних компетенцій та різноманітних загальних і предметно спеціалізованих компетентностей майбутніх спеціалістів визначені в дисертаціях та наукових публікаціях М. Боліна, С. Бондар, В. Введенського, Г. Гавришак, Н. Горденко, О. Густової, А. Добудько, А. Дорофєєва, Л. Засєєвої, О. Козирєва, З. Коннової, Є. Лебедева, Н. Мар'євої, В. Мішіна, О. Пахомової, В. Садової, Л. Сень, В. Сотнік, К. Стецюк, Ю. Узлова, О. Усик, Н. Чекалевої, Ф. Ялалова та багатьох ін.

Теоретико-методологічне обґрунтування різних аспектів фахової підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей здійснюється на основі культурологічного, контекстного, особистісно орієнтованого, практико орієнтованого, комплексного, рефлексивно-феноменологічного та інших методологічних підходів у роботах С. Арапової, О. Бузової, О. Волкової, В. Діанової, А. Капальдо, С. Коновець, В. Лісовського, М. Мейлаха, Б. Неменського, С. Ничкало, Г. Орловського, О. Отич, М. Пічкур, М. Претте, А. Растригіної, М. Ростовцева, О. Рудницької, О. Стукалової, У. Хогарта, С. Уланової, С. Шаргородської, Г. Шевченко, С. Шагалю, Ф. Шмідта. Психологія сприйняття явищ культури та образотворчого мистецтва, різні аспекти професійного формування та культурно-творчого розвитку особистості висвітлені і ґрунтовно вивчені психологічною наукою (Б. Ананьєв, А. Арнхейм, В. Вілюнас, Є. Ільїн, В. Климчук, Б. Ломов, А. Маслоу, В. Мухіна, Р. Немов, Л. Столяренко, В. Рибалка, К. Роджерс, Д. Узнадзе, К. Юнг та інші). Окремі складові професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва вивчають К. Джеджера, Л. Кондратьєва, В. Орлов, А. Пасічний, Л. Покровщук, Е. Помиткін, Н. Резніченко, А. Терентьев, С. Хаєнко, О. Шевнюк та інші.

Водночас, варто зазначити, що серед наукових досліджень маємо певну лакуну з розробки аксіологічних засад компетентісно орієнтованої фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. У цьому питанні дослідники послуговуються науковою базою загальної теорії цінностей та працями О. Антонової, В. Бондаря, О. Вишневського, Н. Головатого, В. Майбороди, Н. Нікітіної, Л. Подоляк, Н. Рейвальд, М. Роганової, В. Юрченка, Ю. Укке, в яких відбиваються особливості професійно-особистісного становлення студентства як соціальної спільноти. Окремі аспекти формування ціннісних компетенцій, компетентностей та ціннісних орієнтацій студентів аналізуються в дисертаційних дослідженнях К. Гугіної, В. Мініна, Р. Насреддінової, М. Павловської, М. Роганової, І. Татур, О. Теплої, Е. Фаустової.

Аналіз теоретичних напрацювань означеного напрямку та власний багаторічний досвід роботи у вищій педагогічній школі дозволяють окреслити коло суперечностей, розв'язання яких забезпечить ефективність фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва:

- між потребою сучасної української системи освіти у кваліфікованих педагогах-фахівцях, що мають стійку систему ціннісних пріоритетів, компетентних у ретрансляції власних цінностей новому поколінню, та понятійній невизначеності й інструментальній нерозробленості механізмів формування ціннісних компетенцій майбутнього вчителя;

- між аксіологічним потенціалом навчальних дисциплін мистецького циклу та результативністю активації ціннісних складових у фаховій підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва;

- між новими стандартами й вимогами компетентісно орієнтованої освіти та відсутністю аксіологічного стрижня у визначенні якості фахової підготовки майбутніх учителів.

Соціальне й педагогічне значення проблеми, її недостатня теоретична розробленість, потреба пошуку науково-педагогічних механізмів формування ціннісних компетенцій студентів-майбутніх учителів образотворчого мистецтва в поєднанні з розробленням теоретичних основ формування цієї складної системно-інтегральної властивості та процесуально-методичного забезпечення дозволили обрати загальний напрям наукових пошуків і сформулювати тему дисертаційної роботи: «**Формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки**».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Криворізького державного педагогічного університету в частині наукової теми «Теоретичні основи підготовки майбутнього вчителя до творчої діяльності», включеної на конкурсній основі до плану досліджень Міністерства освіти і науки України (№ 2-96).

Тема дисертації затверджена вченою радою Криворізького державного педагогічного університету (протокол № 3 від 19.10.2003 р.) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук України (протокол № 3 від 26.04.2005 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці результативності застосування функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва та відповідних цій моделі педагогічних умов.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Визначити ступінь розробки проблеми дослідження в педагогічній теорії та практиці, уточнити понятійний апарат.

2. Теоретично обґрунтувати зміст, структуру, критерії, показники та рівні сформованості ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки.

3. Визначити, теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, довести доцільність їх створення.

4. Розробити функціональну модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки, експериментально перевірити її ефективність.

5. Розробити методичні рекомендації з формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Предметом дослідження є педагогічні умови, що забезпечують результативність формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки.

Для розв'язання зазначених вище завдань послуговувалися такими групами **методів**: *теоретичні*: аналіз та узагальнення наукової, науково-популярної, методичної та навчально-методичної літератури з метою дослідження специфіки використання компетентнісного підходу як освітньої

парадигми, уточнення понять дослідження, обґрунтування педагогічних умов, розробки функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва на основі компетентнісного підходу до фахової підготовки; *емпіричні*: соціометрія, спостереження з метою виявлення фактичного стану проблеми дослідження, педагогічний експеримент для перевірки ефективності педагогічних умов у реалізації функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки; *методи математичної статистики* з метою кількісної та якісної обробки результатів дослідно-експериментальної роботи, визначення статистичної значущості отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

– *вперше розроблено й обґрунтовано теоретично* функціональну модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва та відповідні їй педагогічні умови, експериментальним шляхом перевірено її результативність;

– *уточнено й конкретизовано* поняття «компетентнісний підхід», «аксіологічний підхід», визначено зону перетину цих понять; проаналізовано основні характеристики змістово-процесуального підходу як провідного в розробці функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва;

– *з'ясовано* змістову сутність поняття «ціннісні компетенції майбутніх учителів образотворчого мистецтва», розроблено структуру ціннісних компетенцій майбутніх учителів та схарактеризовано основні фрейми цієї структури як складної інтегральної цілісності;

– *розроблено* критерії, показники, описано рівні сформованості ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва;

– *подальшого розвитку* набули положення педагогічної теорії про специфіку професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва на засадах компетентнісно орієнтованої освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в експериментальній перевірці функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що дозволило оновити змістові, організаційно-педагогічні та процесуальні аспекти фахової підготовки; розробці критеріально-оцінного апарату, який дозволяє визначити й описати динаміку формування показників ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва; розробленні й застосуванні в навчальному процесі факультативу «Мистецький арсенал ХХ ст. (аксіологічний сенс життя та діяльності видатних митців)»; інтегрованого спецкурсу «Сучасний іконопис»; тренінг-курсу «Ціннісні установки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва», дидактико-рольових і ділових ігор, проблемних лекцій, лекцій-візуалізацій, семінарів аксіологічного спрямування.

Основні положення дисертації можуть бути використані в практиці професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, а також у системі підвищення педагогічної кваліфікації вчителів образотворчого мистецтва.

Результати дослідження **впроваджено** в навчально-виховний процес Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (акт про впровадження № 414 від 12.11.2014 р.), Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження № 1719/127, 11.11.2014 р.), Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини (акт про впровадження № 2187/01 від 12.12.2014 р.).

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження представлено на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях: міжнародній науково-практичній конференції «Modern problems of education and science» (Угорщина, м. Будапешт, 2013), одинадцятій міжнародній конференції «Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития» (Росія, м. Санкт-Петербург, 2013); на *всеукраїнських* науково-практичних конференціях: «Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти» (Україна, м. Ірпінь, 2005), «Мистецько-педагогічна освіта: проблеми та перспективи» (Україна, м. Кривий Ріг, 2005), «Художньо-педагогічна освіта: теорія, методи, технології» (Україна, м. Кривий Ріг, 2006) та на кафедрі педагогіки Криворізького педагогічного інституту Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет».

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дослідження відображено в 12 публікаціях автора, серед яких 6 статей у наукових фахових виданнях, 3 статті в закордонних наукових виданнях, 2 статті та тези в матеріалах науково-практичних конференцій, 1 методичний посібник.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (377 найменувань, із них 7 іноземною мовою), 11 додатків на 43 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 265 сторінок (основний зміст викладено на 186 сторінках). Робота містить 15 рисунків і 6 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, конкретизовано її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету та завдання дисертаційної роботи, об'єкт, предмет дослідження, висунуто гіпотезу, розкрито наукову новизну та практичне значення здобутих результатів, їх достовірність, подано інформацію про апробацію та публікації основних результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі «**Теоретичні основи формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва**» нами розкриваються основні теоретичні питання формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки, визначаються зміст та структура ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, розкривається специфіка фахової підготовки вчителів образотворчого мистецтва як провідного засобу формування ціннісних компетенцій.

Наголошено, що зміна ціннісної парадигми суспільства в перші десятиліття нового століття спричинила появу нових вимог до змісту та результатів фахової підготовки майбутніх педагогів. На перший план висувається проблема формування ціннісно компетентної особистості майбутнього педагога-фахівця, зокрема – майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Площина педагогічних пошуків інструментарію для розв'язання цієї проблеми окреслена зоною перетину аксіологічного та компетентнісного підходів. На основі ретельного та всебічного аналізу філософської, психолого-педагогічної, соціологічної, методичної літератури конкретизовано основні поняття – «цінності», «ціннісні орієнтації», розглянуто провідні теорії філософії цінностей та найбільш розповсюджені класифікації педагогічних цінностей. З'ясовано, що ціннісна основа педагогічної діяльності визначена на рівні соціального замовлення (педагог високої кваліфікації), нормативних документів, навчальних планів і програм. Ціннісні орієнтації педагогічної діяльності не є жорсткою системою вимог.

Встановлено, що у психолого-педагогічних дослідженнях приділяється належна увага застосуванню компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього фахівця, який працює в системі освіти. Маємо всі підстави стверджувати: як самостійне явище компетентнісний підхід в умовах вітчизняного освітнього простору пройшов стадію констатації (необхідності застосування) та феноменологізації (оцінка й опис феномену), теперішня стадія є стадією методологічною (конкретизація основних понять, факторів, шляхів й умов реалізації). Компетентнісний підхід у педагогічній освіті ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату освітнього процесу. Саме необхідність допомогти навчитись правильно вирішувати ті чи інші проблеми в певних ситуаціях (навчальних, життєвих, професійних) спонукала до заміни знаннево орієнтованої освіти на компетентнісно орієнтовану. Ціннісні компетенції перебувають в нерозривній єдності з ціннісною основою педагогічної діяльності.

Визначено, що *ціннісна компетенція майбутніх учителів образотворчого мистецтва* – це системно-інтегральна властивість, що характеризує якість застосування набутих фахових знань на основі усвідомленого вибору моральних цінностей та пріоритетів, усвідомленості загальнолюдських моральних критеріїв, заснованих на гуманістичних ідеалах. На основі органічного синтезу досягнень педагогічної антропології, психології, філософії розроблено **структуру ціннісних компетенцій** майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яка являє собою синкретичну сукупність когнітивно-аксіологічного, мотиваційно-спонукального, діяльнісного, комунікативно-особистісного, рефлексивно-аналітичного фреймів.

Фахову підготовку тлумачимо як провідний засіб формування ціннісних компетенцій майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Вивчено та висвітлено специфіку фахової підготовки педагогів у системі вищої педагогічної освіти, розкрито задачі, зміст та специфіку підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. На цьому ґрунті розкрито можливості фахової підготовки у формуванні ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва: вважаємо, що у фаховій підготовці майбутнього

вчителя образотворчого мистецтва варто підсилити ті процесуальні та змістові складники, які забезпечують її аксіологізацію, єдність художньої образності й почуттєвої впливовості змісту професійно-педагогічної освіти щодо формування ціннісних компетенцій майбутнього педагога-професіонала.

У другому розділі «**Теоретичне обґрунтування функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки**» теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов, які забезпечують результативність розробленої функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. У ході дослідження наголошено, що формування ціннісних компетенцій – складний процес, сповнений протиріч, його результативність зумовлюється сукупністю педагогічних умов. Визначено, що **педагогічними умовами формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва є:** створення ціннісного простору фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва шляхом активування аксіологічного потенціалу дисциплін психолого-педагогічного, мистецького, гуманітарного циклів; професійно-ціннісна самоактуалізація майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки; залучення багатомірно-діалогічних форм навчальної взаємодії на ґрунті ціннісної свободи та неперервного творчого розвитку суб'єктів навчально-виховного процесу вищої педагогічної школи; своєчасний науково обґрунтований моніторинг результативності формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

З метою розробки програми формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки застосовано метод моделювання, що використовується в педагогічних дослідженнях (І. Лернер, Л. Кондрашова, В. Краєвський, С. Сисоєва, В. Сластьонін та інші). Досліджені особливості педагогічного моделювання та визначені сутнісні характеристики й принципи розробки функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Методологічним підґрунтям для розробки функціональної моделі став змістово-процесуальний підхід (І. Лернер, В. Краєвський, Л. Кондрашова).

Функціональна модель формування ціннісних компетенцій (ФМ ФЦК) майбутніх учителів образотворчого мистецтва (МУОМ) містить такі структурні взаємопов'язані блоки (рис. 1): блок цілепокладання; ціннісно-орієнтаційний; діяльно-процесуальний; коригувально-рефлексивний; творчо-прогностичний.

Надано аналіз кожного блоку функціональної моделі: у відповідності до вимог змістово-процесуального підходу розкрито інформаційно-змістові та процесуально-організаційні характеристики. Функції блоку цілепокладання зводяться до відбору аксіологічно вартісного змісту навчальної інформації, адекватного визначенням цільовим орієнтирам, визначення методів, прийомів, що відповідають висунутій меті, – формуванню ціннісних компетенцій.

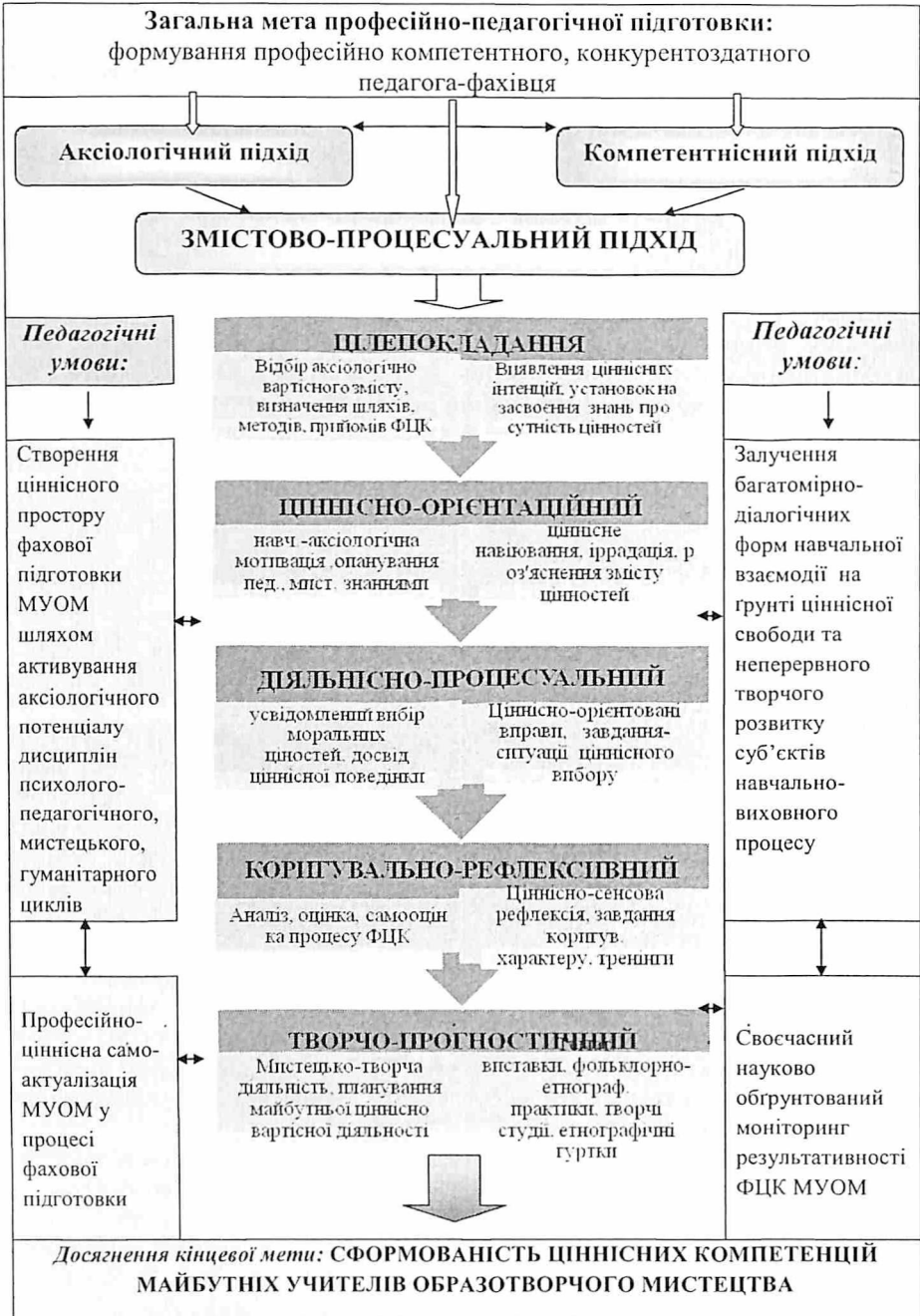

Рис. 1. Функціональна модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки

Ціннісно-орієнтаційний блок формує емоційно-ціннісну та інтелектуально-ціннісну сфери: здійснюється навчально-аксіологічне мотивування педагогічної та мистецької діяльності, опанування студентами системою педагогічних, загальногуманітарних, мистецьких, мистецтвознавчих знань, спонукання до вироблення педагогічно значущих художньо-творчих умінь, розвитку художньо-творчих здібностей. Призначення діяльнісно-процесуального блоку функціональної моделі – забезпечити оптимальність формування складників діяльнісного, когнітивно-аксіологічного, креативно-особистісного фреймів структури ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Кориговально-рефлексивний блок активує рефлексивні механізми, застосовується: ціннісний аналіз окремих міжособистісних, навчальних ситуацій, цінносно-сенсова рефлексія. У межах творчо-прогностичного блоку здійснюється мистецько-творча діяльність студентів, активуються уміння мобілізувати свої сили на досягнення запланованого результату, готовність діяти у відповідності до власної системи цінностей. Визначені основні позиції реалізації функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва (оптимальна, ймовірно припустима, критично припустима).

У третьому розділі «Дослідницько-експериментальна робота з формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки» здійснено аналіз стану досліджуваної проблеми у практиці, експериментально перевірено ефективність розробленої функціональної моделі та педагогічних умов формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки.

Апробації педагогічних умов та функціональної моделі формування ціннісних компетенцій передують конкретизація та детальний опис критеріїв і показників сформованості кожного з п'яти фреймів ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Умовно визначено, що ця системно-інтегральна властивість у своєму розвитку та формуванні проходить чотири стадії: початкового визначення, акумулювання, активного розвитку та стадію сформованості ціннісних компетенцій. Кожній стадії відповідає певний *рівень сформованості ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва* (початковий, середній, вищий за середній та високий рівні).

На першому етапі дослідницько-експериментальної роботи з метою об'єктивної діагностики рівнів сформованості ціннісних компетенцій студентів контрольної та двох експериментальних груп були застосовані різноманітні діагностичні методи та методики (тести відкритої та закритої форми, анкети, діагностичні вправи та завдання тощо). Визначено, що рівень сформованості ціннісних компетенцій студентів контрольної та двох експериментальних груп не може вважатися достатнім, оптимальним для подальшого фахового вдосконалення.

Аналіз процесу та змісту фахової підготовки студентів факультету мистецтв (художньо-графічне відділення) підтвердив попередній висновок про те, що існують об'єктивні та суб'єктивні підстави для впровадження

функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва та педагогічних умов.

Другий етап дослідницько-експериментальної роботи проводився за схемою паралельного розгалуження: з майбутніми вчителями образотворчого мистецтва першої експериментальної групи здійснювалася оптимальна реалізація функціональної моделі формування ціннісних компетенцій: у процесі фахової підготовки були реалізовані всі блоки функціональної моделі в сукупності з визначеними педагогічними умовами; зі студентами другої експериментальної групи функціональна модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва застосовувалася на рівні ймовірно припустимої реалізації (реалізуються блоки функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва з двома педагогічними умовами як супровідними). Змістові та процесуальні особливості застосування функціональної моделі втілилися у впровадження факультативного курсу «Мистецький арсенал ХХ ст.», інтегрованого спецкурсу «Сучасний іконопис» (розроблялися на основі фахових дисциплін «Рисунок», «Живопис», «Історія мистецтва»), тренінг-курсу «Ціннісні установки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва». Практичним наповненням факультативу та інтегрованого спецкурсу стали лекції-візуалізації, бінарні, проблемні лекції аксіологічного спрямування, завдання-ситуації ціннісного вибору, завдання порівняльного аналізу декількох мистецьких творів, написання відгуків, рецензій щодо мистецького твору, творчі вправи та інші. Реалізація змістових блоків функціональної моделі в практичній роботі з майбутніми педагогами першої та другої експериментальних груп мала свої відмінності: у роботі зі студентами першої експериментальної групи чільна увага приділялася професійно-ціннісній самоактуалізації та активації багатомірно-діалогічних форм навчальної взаємодії (студенти мали можливість самостійно визначати форму та моделювати зміст лекційних і практичних занять, залучалися до проведення лекцій, брали активну участь у творчій роботі мистецького та педагогічного спрямування).

У ході діагностичних заходів третього етапу дослідницько-експериментальної роботи було з'ясовано, що застосування функціональної моделі формування ціннісних компетенцій та педагогічних умов мало позитивний результат. Показники всіх фреймів ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва першої та другої експериментальних груп зазнали позитивної динамічності: стійка позитивна динаміка зафіксована щодо процесу формування кожного з п'яти фреймів ціннісних компетенцій, найбільшу ефективність функціональна модель мала щодо розвитку показників діяльнісного, когнітивно-аксіологічного, мотиваційно-спонукального фреймів. У контрольній групі позитивні зрушення не перевищують 5–8 %. Числові дані щодо результативності дослідницько-експериментальної роботи містяться у таблиці 1, що подається нижче.

Сформованість ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, констатувальний експеримент другого порядку, контрольна (КГ) та експериментальні (ЕГ-1, ЕГ-2) групи

Рівні сформованості	ЕГ-1 / Фрейми (%)					ЕГ-2 / Фрейми (%)					КГ / Фрейми (%)							
	Мотиваційно-спонукальний	Когнітивно-аксіологічний	Креативно-особистісний	Діяльнісний	Рефлексивно-аналітичний	Σ/ср., динаміка	Мотиваційно-спонукальний	Когнітивно-аксіологічний	Креативно-особистісний	Діяльнісний	Рефлексивно-аналітичний	Σ/ср., динаміка	Мотиваційно-спонукальний	Когнітивно-аксіологічний	Креативно-особистісний	Діяльнісний	Рефлексивно-аналітичний	Σ/ср., динаміка
Почат.	8	17	0	15	13	10,6 -8,0	10	15	0	15	20	12 -6,0	40	28	8	14	15	21 -5,4
Серед.	24	25	15	20	30	22,8 -11,8	15	23	15	33	42	25,6 -12,4	23	30	25	23	28	25,8 -0,8
Вищий за серед.	35	38	62	45	42	44,4 +9,0	48	40	50	35	28	40,2 +8,6	20	32	32	45	47	35,2 +2,8
Висок.	33	20	23	20	15	22,2 +10,8	27	22	35	17	10	22,2 +9,8	17	10	35	18	10	18 +3,4

Примітка до табл. 1. ЕГ-1 – діагностична інформація першої експериментальної групи; ЕГ-2 – діагностична інформація другої експериментальної групи; КГ – діагностична інформація контрольної групи майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

За критерієм згоди Пірсона позитивні міжрівневі зміни у формуванні ціннісних компетенцій МУОМ, які відбулися внаслідок упровадження ФМФЦК, мають значення $E1 \chi^2 = 19,9$, $E2 \chi^2 = 16,1$. Для контрольної групи критерій згоди Пірсона набуває значення $K \chi^2 = 2,2$

Діаграми рисунків 2-4 наочно відбивають динаміку формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва контрольної та двох експериментальних груп.

Рис. 2. Динаміка формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва першої експериментальної групи

Рис. 3. Динаміка формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва другої експериментальної групи

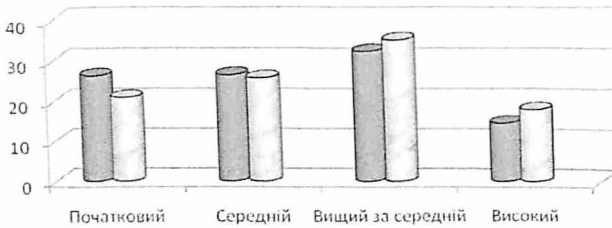

Рис. 4. Динаміка формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва контрольної групи

Зіставлення діагностичних даних, отриманих у практичній діагностичній роботі з майбутніми учителями образотворчого мистецтва першої та другої експериментальних груп, дозволяє стверджувати: позитивний ефект має застосування функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва і в оптимальній, і у ймовірно припустимій позиціях, та більш значущу позитивну динаміку отримуємо при застосуванні функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва в оптимальній позиції.

ВИСНОВКИ

Отримані результати дослідження дали змогу сформулювати такі **висновки**:

1. На підставі філософського, психолого-педагогічного аналізу змісту понять «цінності», «компетенції» та «компетентність» з'ясовано, що в різних наукових галузях ці феномени не мають однозначного потрактування, експлікація поняття ціннісних компетенцій є вислідом зони перетину аксіологічного та компетентнісного підходів. Компетентнісний підхід у педагогічній освіті ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату освітнього процесу вищої педагогічної школи. Визначено, що *ціннісна компетенція майбутніх учителів образотворчого мистецтва є*

системно-інтегральною властивістю, яка характеризує якість застосування набутих фахових знань на основі усвідомленого вибору моральних цінностей та пріоритетів, усвідомленості загальнолюдських моральних критеріїв, заснованих на гуманістичних ідеалах.

2. Розроблено структуру ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яка являє собою синкретичну сукупність когнітивно-аксіологічного, мотиваційно-спонукального, діяльнісного, комунікативно-особистісного, рефлексивно-аналітичного фреймів. Кожному фрейму ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва надано детальний опис та здійснено конкретизацію на рівні складників і підструктур. У ході теоретичного аналізу висвітлено змістову та процесуальну специфіку фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва; процес фахової підготовки тлумачиться як провідний важіль формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

3. Визначені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва: створення ціннісного простору фахової підготовки шляхом активування аксіологічного потенціалу дисциплін психолого-педагогічного, мистецького, гуманітарного циклів; професійно-ціннісна самоактуалізація майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки; залучення багатомірно-діалогічних форм навчальної взаємодії на ґрунті ціннісної свободи та неперервного творчого розвитку суб'єктів навчально-виховного процесу вищої педагогічної школи; своєчасний науково обґрунтований моніторинг результативності формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

4. Досліджено особливості педагогічного моделювання та визначені сутнісні характеристики й принципи розробки функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Методологічним підґрунтям для розробки функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва обрано змістово-процесуальний підхід. Розроблено функціональну модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яка складається з п'яти синкретичних взаємопов'язаних блоків: блоку цілепокладання; ціннісно-орієнтаційного; діяльнісно-процесуального; коригувально-рефлексивного; творчо-прогностичного. У відповідності до вимог змістово-процесуального підходу розкрито інформаційно-змістові та процесуально-організаційні характеристики кожного блоку функціональної моделі формування ціннісних компетенцій. Наголошено, що за основними характеристиками розроблена модель є функціональною змішаного типу, дескриптивною, прогностичною, епістеміологічною, ієрархічно-мережевою, динамічною. Визначено позиції реалізації функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва: оптимальна, ймовірно-припустима, критично-припустима.

5. Розроблено й описано основні критерії та показники сформованості ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що

створило достатні підстави для цілеспрямованих емпіричних заходів і дій. Критеріями мотиваційно-спонукального фрейму ціннісних компетенцій є ставлення студента до мистецької та професійно-педагогічної діяльності, стійкість пізнавально-культурних потреб та інтересів, інтенціональні установки на пізнання прекрасного, стійкість навчально-професійної мотивації. Критеріями когнітивно-аксіологічного фрейму ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва є сформованість знань-в-поняттєвої бази, аксіологічно-забарвлені життєві принципи та ідеали, мистецько-педагогічна поінформованість. Креативно-особистісний фрейм має такі критерії: емпатійність, інтелігентність, відповідальне ставлення, художньо-творчі здібності, педагогічні здібності. Критеріями діяльнісного фрейму є операціональні забезпечення мистецько-педагогічної діяльності, педагогічна стійкість, ціннісно-пізнавальна самореалізованість, художньо-пізнавальна мобільність. Рефлексивно-аналітичний фрейм має такі критерії: професійно-ціннісне самовизначення студента, самоаналіз, здатність до прогнозування, творчої саморегуляції, до самопланування. Дослідницьким шляхом перевірено результативність застосування функціональної моделі формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва та відповідних їй педагогічних умов. У ході констатувального експерименту першого порядку визначено, що рівень сформованості ціннісних компетенцій студентів контрольної та експериментальних груп не є достатнім. Реалізація функціональної моделі формування ціннісних компетенцій за схемою паралельного відгалуження (дві експериментальні групи, реалізація оптимальної та ймовірно припустимої позиції функціональної моделі) дозволила встановити, що розроблена функціональна модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва є дієвою й результативною щодо кожного фрейму ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва: розбіжності у підсумкових діагностичних даних першої та другої експериментальних груп можна схарактеризувати як мінімально асиметричні і пояснюються вони позиціями реалізації функціональної моделі, а саме – обсягом та якістю реалізованих педагогічних умов. І в першій, і в другій експериментальних групах динаміка формування показників ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва значно перевищує динаміку формування цієї системно-інтегративної властивості у студентів контрольної групи. За критерієм згоди Пірсона в експериментальних групах міжрівнева динаміка позитивних зрушень $E1 \chi^2 = 19,9$, $E2 \chi^2 = 16,1$, у контрольній групі – $K \chi^2 = 2,2$.

Отже, теоретико-аналітична обробка отриманої емпіричної інформації надає підстави для твердження: гіпотеза дослідження підтвердилася повною мірою. Можливо досягти суттєвого підвищення рівня сформованості ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, якщо впровадити у процес фахової підготовки функціональну модель формування ціннісних компетенцій та відповідні їй педагогічні умови, серед яких: створення ціннісного простору фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва шляхом активування аксіологічного потенціалу дисциплін

психолого-педагогічного, мистецького, гуманітарного циклів; професійно-ціннісна самоактуалізація майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки; залучення багатомірно-діалогічних форм навчальної взаємодії на ґрунті ціннісної свободи та неперервного творчого саморозвитку суб'єктів навчально-виховного процесу вищої педагогічної школи; наявність своєчасного науково обґрунтованого моніторингу результативності формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Мета дисертаційної роботи досягнута, завдання, що висувалися на початку роботи, виконані в повному обсязі.

Перспективу подальших наукових розвідок цієї проблеми вбачаємо в розкритті можливостей змістово-процесуального підходу щодо формування професійної компетентності майбутнього педагога за певним профілем фахової підготовки, інтеграції резервів педагогічної аксіології та мистецтвознавства в пошуках оптимальних шляхів підвищення якості фахової підготовки майбутніх педагогів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Методичні рекомендації

1. Зенькович Ю.О. Формування ціннісних компетенцій майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: методичний посібник / Ю.О. Зенькович. – Кривий Ріг : КП Жовтнева районна друкарня, 2015. – 71 с.

Статті у наукових фахових виданнях

2. Зенькович Ю.О. Аналіз трактування поняття «моральні цінності» в науковій літературі / Ю.О. Зенькович // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць / гол. ред. В.К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2005. – Вип. 11. – С. 162–169.

3. Савченко Л.О. Вивчення проблеми ціннісної компетентності в умовах вищої школи / Л.О. Савченко, Ю.О. Зенькович // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць / гол. ред. В. К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2005. – Вип. 12. – С. 132–138.

4. Зенькович Ю.О. Змістовий аналіз ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва / Ю.О. Зенькович // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць / гол. ред. В.К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2009. – Вип. 26. – С. 148–151.

5. Зенькович Ю.О. Компетентнісний підхід як пріоритетна педагогічна проблема / Ю.О. Зенькович // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць № 13. – Спеціальний випуск: Мистецько-педагогічна освіта: проблеми та перспективи / гол. ред. В.К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2005. – С. 92–97.

6. Зенькович Ю.О. Педагогічні умови формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва / Ю.О. Зенькович // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. / Редкол. Огнев'юк В.О., Бех І.Д., Хоружа Л.Л. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – № 21. – С. 35–41.

7. Зенькович Ю.О. Поняття й структура компетенції вчителів образотворчого мистецтва / Ю.О. Зенькович // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць / Гол. ред. В.К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2007. – Вип. 18. – С. 171–180.

Статті у закордонних наукових фахових виданнях

8. Зенькович Ю.О. Структура ціннісних компетенцій майбутнього вчителя / Ю.О. Зенькович // Modern problems of education and science. – Budapest, January 16 th – 17 th. – 2013. – P. 82–85.

9. Зенькович Ю.А. Формирование ценностных компетенций будущего учителя как педагогическая проблема / Ю.А. Зенькович // Образование через всю жизнь. Непрерывное образование в интересах устойчивого развития. – Санкт-Петербург. – 2013. – Выпуск 11. – Часть II. – С. 97–100.

10. Зенькович Ю.А. Процессуальная и содержательная специфика профессиональной подготовки будущих учителей изобразительного искусства / Ю.А. Зенькович // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2013. – № 9 (56). – С. 203–206.

Матеріали науково-практичних конференцій

11. Зенькович Ю.О. Компетентнісний підхід як пріоритетна педагогічна проблема / Ю.О. Зенькович // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти: матеріали третіх Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2005. – С. 226–227.

12. Зенькович Ю.О. Формування ціннісних орієнтацій студентів педагогічних вищих навчальних закладів у процесі образотворчої діяльності / Л.О. Савченко, Ю.О. Зенькович // Художньо-педагогічна освіта: теорія, методи, технології: матеріали науково-практичної конференції. – Кривий Ріг : КДПУ, 2006. – № 16. – С. 141–146.

АНОТАЦІЇ

Зенькович Ю. О. Формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2015.

Дисертація є теоретичним та емпіричним дослідженням проблеми формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

У роботі аналізується зміст понять «цінність», «компетенції», «компетентність», експлікується поняття «ціннісні компетенції майбутніх учителів образотворчого мистецтва». Розроблено структуру ціннісних

компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що об'єднує когнітивно-аксіологічний, мотиваційно-спонукальний, діяльнісний, комунікативно-особистісний, рефлексивно-аналітичний фрейми. Досліджено особливості фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Визначені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Проаналізовано механізми педагогічного моделювання та створено функціональну модель формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що реалізується в процесі фахової підготовки. Дієвість функціональної моделі та відповідних їй педагогічних умов перевіряється та підтверджується у ході дослідницько-експериментальної роботи.

Ключові слова: цінність, ціннісні компетенції, педагогічні умови, фахова підготовка, функціональна модель.

Зенькович Ю. А. Формирование ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства в процессе профессиональной подготовки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, 2015.

Диссертация является теоретическим и эмпирическим исследованием проблемы формирования ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства.

В диссертационной работе анализируется содержательное наполнение понятий «ценность», «компетенции», «компетентность», конкретизируются особенности реализации компетентностного подхода в условиях отечественной высшей школы.

Определяются и характеризуются педагогические условия формирования ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства, а именно: создание ценностного пространства профессиональной подготовки будущих учителей путем активирования аксиологического потенциала дисциплин психолого-педагогического, художественного, гуманитарного циклов; профессионально-ценностная самоактуализация будущих учителей изобразительного искусства в процессе профессиональной подготовки; использование многомерно-диалогических форм учебного взаимодействия на основе ценностной свободы и непрерывного творческого развития субъектов учебно-воспитательного процесса высшей педагогической школы; своевременный научно обоснованный мониторинг результативности формирования ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства. Разработана функциональная модель формирования ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства, которая реализуется в процессе профессиональной подготовки. Методологическим основанием для разработки функциональной модели послужил содержательно-процессуальный подход. Функциональная модель состоит из пяти

синкретически взаимосвязанных блоков: блока целеполагания; ценностно-ориентационного; деятельностно-процессуального; коррекционно-рефлексивного; творчески-прогностического. В соответствии с требованиями содержательно-процессуального подхода раскрыты информационно-смысловые и процессуально-организационные характеристики каждого блока функциональной модели формирования ценностных компетенций будущего учителя изобразительного искусства.

Теоретические обобщения проверены в ходе исследовательско-экспериментальной работы. Разработаны и описаны основные критерии и показатели ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства. Опытным путем проверена результативность применения функциональной модели формирования ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства и соответствующих ей педагогических условий. В ходе констатирующего эксперимента первого порядка определено, что уровень сформированности ценностных компетенций будущих учителей одной контрольной и двух экспериментальных групп не является достаточным. Реализация функциональной модели формирования ценностных компетенций по схеме параллельного ответвления (две экспериментальные группы, реализация оптимальной и вероятностно допустимой позиций функциональной модели) позволила установить, что разработанная функциональная модель действенна и результативна по каждому фрейму ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства: различия в итоговых диагностических данных первой и второй экспериментальных групп можно охарактеризовать как минимально асимметричные и объясняются они позициями реализации функциональной модели, а именно – объемом и качеством реализованных педагогических условий. И в первой, и во второй экспериментальных группах динамика формирования показателей ценностных компетенций будущих учителей изобразительного искусства превышает динамику формирования этого системно-интегративного свойства в контрольной группе. Гипотеза исследования подтвердилась эмпирическим путем.

Перспектива дальнейших научных исследований этой проблемы связана с раскрытием возможностей содержательно-процессуального подхода в формировании профессиональной компетентности будущего педагога по определенному профилю профессиональной подготовки, интеграции резервов педагогической аксиологии и искусствоведения в поисках оптимальных путей повышения качества профессиональной подготовки будущих педагогов.

Ключевые слова: ценность, ценностные компетенции, педагогические условия, профессиональная подготовка, функциональная модель.

Zenkovich Y. A. Forming of value competencies of future visual art teachers in the process of training. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty – 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2015.

The thesis is a result of empirically supported theoretic research on problem of forming value competence of future teachers during art lessons. In our research paper such items as «value», «competence», «competency», «the value of future art teachers' competency» are explicated and analyzed. The structure of future visual art in terms of teachers' competence including cognitive – axiologic, motivation – increasing, activity – oriented, communicative – personal and reflexive – analytical frames is worked out. Peculiarities of professional training of future art teachers are investigated. Pedagogical conditions of forming value competence of future visual art teaches are defined and theoretically proved. Mechanisms of pedagogical modelling are analyzed and functional model forming value competence of future visual art teachers has been designed and practically proved by current research paper.

Keywords: value, value competence, future visual art teachers, professional training, functional model.

НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова

100304423

ЗЕНЬКОВИЧ Юлія Олександрівна

**Формування ціннісних компетенцій майбутніх учителів образотворчого мистецтва
у процесі фахової підготовки**

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Підписано до друку 10.04.2015
Формат 60×84/16. Ум. др. арк. 1,14. Авт. арк. 0,9
Тираж 100 пр. Зам. 34-04

Друкарня С. Г. Щербенка
вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027
(0564) 92-20-77 097-192-20-77

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4561 від 13.06.2013 р.

